

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

TREDIE RÆKKE,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM,

Dr. phil., Sognepræst.

SJETTE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS UNIV. BOGHANDL. G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1887—89.

Præsten Nicolaj Brorsons Levned.

Et Livsbillede fra Pietismens Tid.

Ved **Holger Fr. Rørdam.**

Ved Gehejmearkivar A. D. Jørgensens smukke Skildring af Salmedigteren Hans Adolf Brorsons Levned (Kbh. 1887) er Opmærksomheden atter henledet paa hint mærkelige »Kløverblad fra Randrup«, de tre sønderjydske Brødre, som uden særlige Lærdomsadkomster, paa Grund af deres ejendommelige Begavelse som Evangeliets varme og nidkjære Forkyndere, af Christian VI bleve hævede til nogle af de anseeligste Pladser i den danske Kirke. Da jeg i Kallske Saml. 98 Fol. har fundet en samtidig, neppe sønderlig kjendt haandskreven Skildring af den ældste af disse Brødres, Hr. Nicolaj Brorsons, Levned, har jeg ment, at den kunde fortjene Plads her, da den giver os en meget levende Forestilling om »en Pietist« af den ædlestes Slags fra den forholdsvis korte Tid, da denne aandelige Retning stod i sin Blomstring i den danske Kirke.

Hr. Nicolai Brorson er født d. 23de Juli Aar 1690 i Randrup i Løherred i Riber Stift. Hans Fader var velædle og velærværdige Hr. Broder Brorson, som ongefær i 18 Aar var Sognepræst i Randrup. Hans Moder den af Dyd og Guds frygt bekjendte Madame Catharina Margrethe

Claussen. Hans Farfader var Hr. Broder Pedersen Pædopolitanus, ligeledes Sognepræst i Randrup i 36 Aar. Hans Farmoder hed Ellen Jensdatter. Hans Morfader var Nicolai Claussen, Forvalter paa Trøjborg, og Mormoderen Catharina Steenbek. Strax efter Fødselen blev han ved Daaben indpodet i vor Frelser Jesu og fik sit Fornavn Nicolai efter sin Morfader, og det ved en besynderlig guddommelig Styrelse; thi Morfaderen, som efter det Steds Vedtægt bar ham over Daaben, vilde have ham opnævnet Broder, nævnede det ogsaa, men blev rettet deri af Hr. Søren Wedel, Sognepræst i Rejsby, der var en af hans Faddere, og som tillige vidste hans Forældres Villie. Sandelig Gud vilde dermed vise, hvormeget han ved denne vilde udrette i sin Kirke. Derpaa have hans kjære Forældre alvorlig holdt ham til alt det gode, men især til at kjende og frygte Gud, og da Exempel har en stærkere Bevægkraft i sig end blotte Formaninger, saa lode de det ikke blive ved salige Erindringer alene, men deres rene Levnedes Vandel tjente ham til et Model at efterfølge. Da han begyndte sit 6te Alders Aar, blev han sat til Sr Lorents Rautenstein, som informerede ham og andres Børn i det tyske og latinske Sprog; men da denne blev Ting-skriver og fik andre Forretninger end Information at tage vare, kom han og hans kjære Broder, Hr. Broder Brorson, nu Biskop i Aalborg, Aar 1699 under Terman Termansens Lære, som siden blev Rector i Varde. 1700 i Septb. fik han og begge hans Brødre en ny Informator i Studiosus Peder Hansen, og efter to Aars Forløb i Oluf Holbek. Han havde imidlertid den Lykke 1699, at Hr. Otto Friderich Buchwald paa Trøjborg gav ham Degnekaldet i Randrup, hvilket han forestod fra 1700 til 1709, og da mødte ham tillige det Kors, at hans brave Fader ved Døden afgik 1704, Fredagen efter Paaske. Dog blev dette store Tab nogenlunde erstattet Aaret [efter] ved hans Moders Ægteskab med foranmeldte Holbek, der da var bleven Sognepræst i hans Hr. Faders Kald; thi som

samme havde været ham en fortræffelig Lærer, der med Nytte underviste ham, saa blev han og en god Fader, der over Evne besørgede hans Forfremmelse. Han forfremmedes ved dennes Undervisning og sit eget hurtige Nemme saa vidt, at han Aar 1709 kom i Mesterlectien i Riber Skole. Aaret derefter blev han forsendt til Kjøbenhavns Universitet med et berømmeligt Testimonio fra Skolens Rector, Mag. Henrich Bie, og efter vel overstanden Examen, blev han indskreven i Studenternes Tal, da Justitsraad Reitzer var Rector Magnificus, og D. Caspar Bartholin Decanus. Han udvalgte sig Etatsraad Vinding til privat Præceptor, [og efter hans Død betjente han sig ved hans Studering af Hr. Lintrups tro Raad], og derfor især hørte hans Vicarium, Prof. Lintrup, baade publice og privatim læse, og ved alle Lejligheder øvede sig meget i Disputerekunsten, indtil han 1711 havde sustineret Examen philosophicum laudabiliter, da han siden øvede sig paa Prof. Lodbergs Collegia, som da var Sognepræst til St. Nicolai Kirke. Han blev ogsaa ved Prof. Lintrups Bevaagenhed fixus ved det 3die Bord paa Klosteret; men som Pesten begyndte at tage Overhaand, rejste han efter sine Forældres Ordre hjem, og maatte gaa forbi Pestvognen udaf Byen. 1712 kom han tilbage til Kjøbenhavn med sine Brødre, som da skulde deponere, og fik Logement i Regentsen. Her forsømte han ikke flittig at besøge Prof. Steenbuds og Trelunds offentlige Lectier og Prof. Lintrups private og publique Læsetimer, og som oftest at consulere Trelund i et eller andet Dubium. Derved profiterede han saa meget, at han Aaret derpaa d. 12. Septbr. overstod Examen Theolog. med Charakteren Laudabilis under Steenbuk og Trelund, og fik for sin Dimis-Prædiken, som han holdt kort derefter, den 22de Novbr., samme Charakter. Han begav sig saa efter hans Forældres Villie hjem den 2. Januar 1714, og strax efter Hjemkomsten blev han kaldet af Biskop Thura til Hører i Riber Skole.

1715 Dom. 2 Adv. blev han præsenteret paa Valg af Gehejmerraad Kønigstein til Bedsted og bekom de fleste Stemmer, er confirmeret d. 18. Jan. 1716 Rejste derpaa 1716 i Febr. til Rendsborg, og da den sædvanlige Examen Consistorii var til Fornøjelse overstaaet, blev han ordineret Onsdagen post Dom. Sexages. af Theodorus Dassov, og Søndagen derpaa indsat i Bedsted af Provst Høyer i Flensborg, som siden blev General-Superintendent. Dette Embede forestod han med en retsindig Troskab for Gud, med en hellig Nidkjærhed for Guds Ære, til hans Samvittigheds Renhed og hans Tilhøreres Salighed, i en Tid af 20 Aar. Han havde det stedse til Øjemærke, at han af sit Hus saavel som af sin Menighed kunde tilføre Christo mange Sjæle, og for at naa samme, holdt han privat Andagt med sine Husgesinde Aften og Morgen, og om Søndagen anstillede en Catechisation for dem, der vilde høre det, hvorved Prædikenen kortelig blev igjennemgaaet og tilegnet. Denne saa nyttige, saa skjønne, saa opbyggelige Øvelse forrettede han uden nogen Paatale fast fra hans Embeds Tiltrædelse af; men Aar 1729 blev det udtolket til det værste. Hans Provst i Aabenraa, Dr. Koch, vilde forbyde det som noget farligt og anstødeligt, og til lagde disse christelige Sammenkomster det forhadte Navn Conventiculer; men vores Brorson erklærede sig derpaa saa grundig i en Skrivelse til ham, at han derover bragtes til Tavshed. Denne Tavshed varede til 1734, da han ved løs Snak og af en utidig Trættekjærhed blev ophidset at skrive derimod igjen, og foregav, det stred mod Liturgien, Jus Summi Episcopi, Ordinations-Eden etc. etc., hvilket viser en Slags utidig Nidkjærhed. Men han maatte give tabt og lade slige Beskyldninger fare. Den brave General-Superintendent og Ober-Consistorialraad Conradi erklærede i Faveur af vores Brorson, og opmuntrede ham videre til sine gudelige Forretninger. Ja, den store Konge sl. C. 6te approberede det ogsaa og viste sin naadige Behag derudi,

og dermed fik vores Brorson igjen Rolighed til at fare fort i Guds Sag.

(Her afbryde vi Meddelelsen af foranstaaende Biografi for at fortsætte med en udførligere Relation, der er opbevaret i et samtidigt Udkast fra en ubekjendt Haand, men aabenbart fra en Mand, der har staaet N. Brorson meget nær).

Pro Memoria.

Kong Christian den 6tes Naade imod ham.

Anledningen dertil var hans besynderlige Flid og Arbejde i sin Menighed i Bedsted, og den velsignede Frugt af hans Embeds Førelse, saavel som hans forsigtige Forhold og for al Verden bekjendte retskafne, gudfrygtige, fromme Vandel, hvormed han gav hans Lærdom efter Jesu Exempel en særdeles Effect og Vægt; dette gjorde ham forhadet af og iblandt de onde, men tillige inderlig elsket af alle Sandheds Elskere. Satan glemte ikke, efter sin gamle Sædvane, at storme imod ham som en brølende Løve, i sine Lemmer, og søgte ved alle Lejligheder at sværte ham, nu ved én Løgn, nu ved en anden, snart i Henseende til hans Gudsfrygtigheds Øvelser etc., ved hvilken Lejlighed hans Provst, Dr. Koch i Aabenraa, ragede i Brevvexel og Controverser med ham; men hvor falske Angivelserne vare, hvor rene hans Hensigt og Øjemed til sin Menigheds Opbyggelse, er ved Undersøgning bleven aabenbaret for alle; og var derfor altid af hans Superintendent, Conradi, og andre anseelige Mænd, der specielt kjendte ham, agtet, æret og elsket; ja endog af Landets gudfrygtige Fader, der i Naade tog sig ham an og var hans store Beskytter og Beskjærmer mod hans mange vældige Fjender, der sees af hans egenhændige Replique mod Doct. Koch, og D. Kochs indgivne Memorialer imod ham til Majestæten, der ligge for hver Mands Øjne, og [som Br.] mod hans Villie blev tvungen til, for at redde Sandheden, mod hans sidste Lives Aften at lade

samme komme for Lyset. Dette oven i Korthed anførte var en Aarsag, at salig Kong Christian den 6te havde Lyst til at høre ham prædike, og derfor lod ham befale, paa sin Rejse igjennem Holsten for at mønstre sine Tropper Ao. 1734, at prædike til Aftensang paa Kolding Slot over 1 Joh. 5, i hvilken Anledning han til Maje-stættens særdeles Fornøjelse betragtede Jesu aandelige Krigsmænds Sejrvinding, og derfor fik Ordre, ved Kongens Tilbagerejse, at levere et Udtog og Copie af den. Hvor indtagen denne Troens store Helt var af samme Tale, og med hvad Øjne han ansaa den forkjætrede og forfulgte Hr. Brorson i Bedsted, var strax kjendeligt, da han ¹⁾ havde i Sinde strax at vilde beskikket ham til sin egen danske Hofpræst, der ved en vis Hændelse blev hindret, og siden derpaa 1735 udvalgte Hr. Erich Pontoppidan, da Slotspræst ved Friderichsborg Slot og Sognepræst til Hillerød og Herløv Menigheder, til dansk Hofpræst og besatte derpaa samme Vacance med Hr. Nicolai Brorson, da Sognepræst i Bedsted.

Denne Promotion foraarsagede iblandt alle hans Hadere og Elskere en stor Opsigt, men tillige Graad og Lamentation, Sorg og Bedrøvelse blandt hans Tilhørere, der elskede og ærede ham som deres Fader, søgte af yderste Kræfter med Bøn og Klynken at hindre dette, raabte: det er for vorre Synder og Ulydighed imod vor himmelske Fader, vi skal friste denne haarde Skjæbne, han tager vor Fader, vor Sjælesørger, vor fromme Hr. Ni-

¹⁾ Sc. Kongen med megen Naade taledes om ham til sal. Cons.-Raad Schrader, Provst over Tønder Amt, som havde været højbemeldtes Informator som Prins i sin Christendom, der og roste ham og tillige hans andre 2de Brødre, de senere Biskopper i Aalborg og Ribe, og iblandt dem særdeles den sidste, som var hans Collega og Fropræd.-Præst ved Tønder Menighed, der gav Anledning til, at Kongen siden gjorde ham til Stifts-Provst efter sin værdige Hr. Broder, nu Bisp i Aalborg, og siden kaldte ham til Riber Bispestol efter sal. Biskop Anchersen.

colai fra os, o Ve os, vi vare ham ej værd etc.; men lod sig dog nogenledes stille tilfreds, da Kongen gav dem den brave Hr. Rasmus Mønich til hans Successor, hvis Flid og Retsindighed i Lærdom og Levned blev til Velsignelse iblandt dem. Imidlertid tog Hr. Brorson Afsked i Bedsted Kirke med sine saarede Tilhørere, der og skete af ham med allerstørste Vemodighed; han var næsten ikke i Stand til at tale for Graad, og hvad han med Nød fremførte, blev døvet af hans Tilhøreres Graad og Hysten; han sagde og derfor ofte: Det var en af mine tungeste Forretninger at tage Afsked med Bedsted Menighed. Hans Bortgang fra den smertede endog de grove ugudelige i Menigheden, som ofte havde saaret hans ømme Hjærte med deres Forargelser; de kom til ham og med Taarer i Øjnene til Afsked bad om Forladelse, sagde: Tilgiv os det, kjære Fader! beder for os; vi vil tænke paa Deres Formaninger, af Hjærtet omvende os; og til Forsikring om deres Løfters Holdelse rækkede ham Haanden.

Den Dag, han rejste fra Bedsted, var hans Hus og Gaarden opfyldt af hans Tilhørere, som tilforn af og til havde taget Afsked med ham, og han med dem igjen hver især, for nu atter til Slutning at bevidne deres kjærlige Sindelag og sige ham deres sidste Farvel. Det var alt, hvad [o: at] han kunde komme ud af Huset og igjennem dem paa Vognen; og da han atter sagde dem Farvel med faa Ord (thi han kunde selv ikke tale meget for Vemodighed), hylede og græd de alle, raabte: Farvel Hr. Nicolai, vor fromme Præst, vi samles i Himmelen. Gud være med Eder og Eders, tænk paa os i Eders Bønner; o Gud være med Eder; se vi Eder ikke mere her? Hvorfor han for at trøste Dem lovede, om Gud vilde, at besøge dem, som han og opfyldte Ao. 175* og formanede dem at holde sig til Gud, elske og lyde deres brave og gudfrygtige nye Lærer. Og dermed fulgte de bagefter Vognen ud af Byen. Hans Degn sørgede saa meget

ved hans Bortgang, at han deraf blev syg og nogle Uger derefter døde.

Ved hans Ankomst til Kjøbenhavn, som var den 11. Febr. imellem 12 Prædiken og Aftensang, anmeldte han sig for sin Superieur, Hr. Overhofprædikant Bluhme i Kjøbenhavn, der igjen mældte det for Majestæten paa Friderichsberg, hvorpaa han fik Ordre at prædike igjen for ham til Aftensang i Friderichsberg Slotskirke, og derfra begav sig til sin ny Station i Friderichsborg, hvor han ankom Fastelavns Mandag og ved sin Ankomst med megen Høflighed og Kjærlighed blev beegnet; indsatte sig selv derpaa i Slotskirken Fredagen før 1ste Søndag i Fasten, og Dom. 1 i Fasten indsat i Herløv af Hr. Provst Windkilde i Lynge.

Som han havde været et brændende og skinnende Lys i Bedsted Menighed, saa var han og her, og ved Guds Naade fortsatte sit Embede med samme Iver og Flid, Nidkjærhed, Alvorlighed og Aarvaagenhed, som var sket af ham i sin forrige Menighed. Om Mandagen fra 10 og til 12 Formiddag samlede han Ungdommen i Hospitalet, hvor han forklarede ved Catechisation Lutheri Catechismus. Hans Hensigt var dermed en Del, at de syge og sengeliggende kunde nyde behørig Information i deres Christendom, og en Del, at han der kunde have beqvem Lejlighed til at undervise Ungdommen nøjere. Hvor villige Forældrene vare at hjælpe til med at befordre deres Børns Undervisning i den saliggjørende Guds Kundskab, og hvor vel de syntes om hans Catechisationer, der vare baade grundige og opbyggelige og af en besynderlig Force, saas deraf, at de endog lode Børn paa 5—6 Aar følge og bære derhen; og som han var af et meget kjærligt og omgængeligt Væsen, drog han Børnenes Sind og Hjerter til sig. De glædede dem ved Mandag Formiddag, at de skulde examineres af Præsten, og fortrød paa, naar de ej alle, hver især, kunde blive tilspurgt.

Om Søn- og Helligdage efter Aftensang mødte Confirmanderne i hans Gaard, ligesom tilforn var sket i Holsten med Ungdommen der, hvor han for dem repeterede sin Prædiken og førte dem med det samme ind i deres Forklaring; denne Forretning blev begyndt, fortsat og sluttet med Bøn og Sang. Det blev ikke alene ved Ungdommen, som til den Tid mødte baade Vinter og Sommer, men de voxne indfandt sig og flittig af begge Kjøen, saavel af Byens Borgere, som Slottets Betjente, og en stor Del af den kongelige latinske Skoles Disciple, der og dertil blev opmuntrede tildels af denne Skoles berømmelige Rector, Hr. Professor Schrøder, med sine Colleger.

Ham var en særdeles Naade betroet af Gud, ved sin Tale at overbevise Hjærterne og sætte dem i heftig Bevægelse, at opmuntre og lokke dem til at tjene Gud. Den Flid, han anvendte paa Confirmandundervisningen, er ubeskrivelig, og den Kundskab, han derved tilvejebragte dem, var højst fornøjelig. Han søgte og at gjøre det levende i deres Hjærter, og derfor gelejdede sine Catechisationer med igjennemtrængende Formaninger og alvorlig Bøn, opmuntrede dem at bede for sig med deres egne Ord, og derved førte dem ind i denne saa nødvendige som gudbehagelige Øvelse. Han tracterede Christendommens Væsen, og hvad didhen hører, meget alvorlig, viste dem, at Guds Rige bestod ej i Ord men i Kraft, formanede dem vel at vogte sig for Pharisæernes Surdej, ikke at være blandt dem, som havde Gudfrygtigheds Skin, men nægte dens Kraft, hvor afskyelige saadanne vare for Gud; hvorfor og han havde megen Indgang ved en Del af sine Tilhørere, der bar stor Respect for ham; derfor havde hans Ord Fynd og Klem, allerhelst hans Levned var dermed overensstemmende; de gode elskede ham, og de onde bar Frygt for ham; saa han, som ellers er noget rart, kunde holde god Orden og Disciplin uden den verdslige Øvrigheds Assistance, omendskjønt det ikke

heller bør forties til deres Ros, og især den af Guds frygt bekjendte Hr. Gehejmeraad von Gramm, som understøttede og hjalp til at give ham Styrke i sine Foretagender, da de alene sigtede til Guds Æres og Riges Udbredelse.

Iblandt andre Synder, som særdeles da gik i Svang, var den fordærlige Brændevinsdrikken. Da han engang en Søndag til Højmesse heftig havde larmet derimod, passerede denne mærkværdige Hændelse, at da han kjørte hjem af Kirken og kom forbi en vis Værtshusmands Hus, der allerede i Forvejen var kommen ud af Kirken, lukte Manden sine Vindver op, og kastede hans Kruse og Glas efter ham ud af Vindverne. Om denne Nidkjærhed var af en ond eller god Grund, skal jeg ikke kunne sige, siden han ofte havde mange Tummeler med sammes uordentlige og syndige Væsen.

Hans Confirmationsforretninger vare ugemen opbyggelige, saa det var almindeligt da næsten overalt at se vaade Øjne, baade blandt gamle og unge, og at læse en besynderlig Devotion i alles Ansigter. Den højsalige Kong Christian som Stifter af dette højpriselige Værk var engang en af hans Confirmationer i Slotskirken overværende, han saa' og hørte Frugten af sin gudelige Stiftelse endog paa dette Sted, og hvor veltilfreds han derved i sit Sind var, tilkjendegav han naadigst til en anseelig med disse Expressioner: Jeg har idag hørt Brorson med megen Vederkvægelse; den Kundskab, hans Catechumener havde, og den velsignede Bevægelse, der var iblandt alle under og ved Acten, opløfter jeg Gud her i mit Hjærte med Lov og Taksigelse. Hvor stor Hans Majestæts Naade bestandig var for ham, lod han se mod ham og hans ved alle Lejligheder, hvorom kan anføres nogle Particularia. Da han Ao. 1736 om Sommeren faldt i en heftig Sygdom, der faldt ud til en Feber og vexlede om snart til en anden Dags, snart til hver Dags, og til sidst til en 3die Dags Feber, hvorved han blev saa affældig, saa Doctor Schmaltz, om havde givet sig al Møje for hans Restitution, gav sig

tabt og overgav ham, saa det tegnede til Dødens Trusel: i denne langvarige Svaghed, der næsten continuerede den ganske Sommer, lod Hans Majestæt se store Prøver paa kongelig Mildhed og Naade imod ham; lod sig flittig erkynde om hans Tilstand ved Hr. Gehejmerraad von Gramm, ja ikke det allene, men da ham kom for Øren, at Schmaltz havde overgivet ham, besluttede han naadigst at tilsende ham 2 af sine Livmedici, Doct. Blumenberg¹⁾ og Doct. Hanken²⁾, som skulde tage sig ham an og prøve deres Lykke; ja gav ham fri Medicamenter af sit Apothek i Kjøbenhavn. Hr. Brorsons store Velgjører Hr. Gehejmerraad von Gramm lod og sin Bevaagenhed se ved denne Lejlighed, at da det var fornøden, at de paa nogen Tid maatte opholde dem i Friderichsborg for at agte paa Medicamenternes Virkning, og hvad Naturen i Sygdommen vilde foretage sig, til hvilken Ende, for at lette Byrden for den syge, tog [han] dem i sin egen Residence til Indkvartering. Men disse erfarne Mænd udrettede intet. Naturen var geraaden i saadan en Confusion, at de maatte søge ved China at sætte Feberen, der siden førte andre Fortrædeligheder med sig, saasom Hovenhed i Lemmerne etc. Endelig hjalp den store Naturens Herre, som kan hjælpe, hvor andre ikke kan, saa at Mandens gode Natur, der var ved altfor mange Medicamenter kommen rent i Uorden og Forvirring, satte selv alle Ting i Lave, saa han L. D. [o: Gud ske Lov] blev restitueret. Den³⁾ kongelige Kronprins Friderich, nu Konge, lod sig og naadigst behage ej alene at høre til ham, men endogsaa hver Dag lod ham tilføre styrkende Vin; ja de anseeligste ved Hoffet af

1) En Læge af dette Navn kjendes ellers ikke. I en anden Optegnelse staar der vistnok rigtigere: Doct. Carl.

2) Se Ingerslev, Danmarks Læger og Lægevæsen II, 313, hvor han kaldes Dan. Abraham Hancke, men hvor der intet meldes om, at han har været Livmedicus.

3) Det følgende er tilføjet i Randen.

Herskaberne certerede med hinanden om paa alle optænkelige Maader at tilkjendegive deres særdeles Gunst og Bevaagenhed imod ham.

I denne Sygdom blev han flittig besøgt af sin Collega, den brave Hr. Tuxen, nu Provst i Slagelse Herred og Sognepræst i Vemmeløv, der ikke alene opvartede sit eget travaileuse Embede, men endog med største Villighed Slots- og Sognepræstens, hvilke tunge Byrder hans Gud gjorde ham taalelige og lette. De levede sammen og arbejdede Herrens Gjerning med megen Fornøjelse og holdt Enighed i Fredens Baand, hvorved han tit glædede sig og fandt Fornøjelse udi ofte at tale om.

Endeligen begyndte Hr. Brorson igjen at ville tiltræde sit forrige Arbejde, men fandt, at hans forrige Kræfter var mærkeligen forsvundne, og den Træk, han maatte udstaa igjennem Slotsgaarden, førend han kom ind i Kirken, incommoderede ham meget, tillige med den kolde Kirke, saa at Feberen begyndte atter at melde sig, der dog ej fik Magten igjen. Foruden andre Naadesbevisninger af Kongen imod ham i sin Sygdom, forærede Majestæten ham en Hjort, som paa Jagten var skudt af Hendes Majestæt Dronningen, og nok en ditto nogen Tid derefter. Da Gehejmerraad von Gramm paatog sig efter Hr. Brorsons underdanige Begjæring at aflægge hans allerunderdanigste Taksigelse til Majestæten for al udvist høj kongelig Naade i hans Svaghed og de tilsendte Hjorte etc., svarede han naadigst dertil: Det skal være mig kjært, om de har smagt ham; og tillige spurgte, om han nu var fuldt restitueret, var det ham en inderlig Fornøjelse, hvilket Gehejmerraaden besvarede, og tillige meldede om, at den Træk paa Vejen til Kirken var ham altfor horrible, lagde Majestæten Naade til Naade og sagde: Vi give ham Forlov at kjøre lige ind i sin Vogn paa Slotspladsen for Kirkedøren, hvor ellers ingen er tilladt at kjøre.

Den Naade, Kongen bar for ham, og det retskafne Væsen, han fandt hos ham, idet han saa', at han var en

sand Jesu Tjener uden al Hykleri, og at han svarte til det, han havde naadigst troet om ham, var en Aarsag til, at Kongen selv ihukom det gode Skudsmaal, sal. Schrader og andre havde givet hans Brødre, og befalede derpaa, at Hr. Broder Brorson, Sognepræst i Medolden, skulde prædike for ham til Aftensang paa Kolding Slot, der og skete ved en Rejse igjen til Holsten. Denne store Mands Grundighed og søde Veltalenhed behagede strax Majestæten [saa meget], at [han lod] conferere ham Stifts- og Domprovstiet i Ribe efter afgangne Hr. Seerup. Men der forblev han ikke længe; thi Aaret derpaa blev Aalborg Bispestol vacant efter sal. Mumme, af hvilken han blev en værdig Successor, og hans Hr. Broder, H. A. Brorson i Tønder, igjen confereret Domprovstiet i Ribe. Da Kongen nu havde ophøjet hans Hr. Broder til Bispeværdighed, lod han Hr. Brorson sige: han maatte ikke tænke, at han havde glemt ham eller havde noget imod ham, siden hans yngre Broder var bleven Biskop; nej intet mindre, men kunde sikkert være forsikret om, at det var sket i Naade, at han vilde beholde ham her i Nærværelsen, og havde et vist Dessein i Sinde med ham, som Tiden skulde vise; der og skete Ao. 1738, da han blev voceret uden mindste Tanke, langt mindre Ansøgning, og det saa vel til denne (som forrige Station) sc. at være Sognepræst ved St. Nicolai Kirke i Kjøbenhavn i den afsatte Hr. Hans Mossins Sted; hvorpaa han anden Gang maatte tage Afsked, der og skete Dom. . . . og i Anledning [ø: med Anvendelse] af Pauli Ord Act. [20, 22 ff.]: Se jeg farer til Jerusalem og veed ej, hvad mig der skal vederfares, uden at den Hellige Aand har aabenbaret mig, at Trængsel og Baand bier efter mig etc. Hans Tilhørere vare hjærteligen rørte ved den Forandring, allerhelst den skete saa pludselig og uforvarendes, og de tillige mistede den redelige Hr. Tuxen, som paa samme Tid blev voceret til Vemmeløv.

Derpaa forlod han Hillerød og rejste til Kjøbenhavn, hvor han Dom. . . . blev indsat af Biskop Dorph til Højmesse, og samme Dag til Aftensang, da S. Nicolai Højmesse blev holdt, tiltraadte sit Embede og holdt sin første Prædiken. Hans Exordium var Gal. 4: Mine Børnlille etc., hvoraf han i Anledning tillige med Evangeliet fremstillede en retskaffen Lærer som en aandelig Jordemoder; hvis Indhold af den blinde Hob blev holdt ligesaa kjættersk som forargelig, omendskjønt det var skriftmæssigt og blev grundig udført. Kirken var proppet fuld af Mennesker, saa det var alt med Nød, han kunde komme op paa Prædikestolen.

Mange roste ham, andre lastede ham for denne Prædiken; af en Del var han elsket og af andre var han hadet. Det var ham ellers til stor Fortræd i hans Embedes Begyndelse, at han succederede Hr. Hans Mossin, som blev removeret fra Embedet for sin bekjendte Prædiken mod Catecheterne Rehling og Balslew, der havde sat en stærk Forbitrelse i Gemytterne, og mange var af den Tanke, at han dertil skulde have været en Medhjælp, det han ganske aldeles var udenfor; og dette foruden var han forkjættret for dem under det Navn af Pietist, saa hvad han talte og forrettede i Begyndelsen skulde være falsk og urigtigt, saa han havde alting imod sig, hvortil kom og andre particulaire Omstændigheder ved Had og Misundelse. Men det varede ej længe, thi Menigheden lærte efterhaanden at kjende ham, da de saa, hvor skammeligt de havde ladet sig forføre til at tage fejl, som de ved en og anden Lejlighed siden selv beklagede og fortalte ham.

Den Ruptur, der var ved hans Embedes Tiltrædelse, var endog hans naadige Konge bekjendt, og derfor naadigst spurgte engang: Nu hvor gaar det vor Brorson ved Nicolai Kirke; og da der blev svaret: Godt, men Satan har sat sig i sine Lemmer i Harnisk imod ham, svarede højstbemeldte sær naadig dertil: Ja det skader intet, Vi

vil tage ham under vor Protection, saa han lader ham nok være.

Det er overalt en bekjendt Sag, at han var en med af Kjøbenhavns flittigste Lærere, saa længe han kunde, og lod nødig nogen prædike for sig; ja endog naar han var kun skrøbelig, forrettede han selv sin Tjeneste, endskjønt det tit skete med største Besværlighed. Han var ret en Mand, der sled sig op i at tjene Gud og Næsten, og var dem ligesom alene opofret. Han var den haltes Fod og stummes Tunge, den nødlidendes Hjælp og svages Trøst, med ét Ord, hans Hovedcharakter var Kjærlighed, deri og derved viste han, at hans Tro virkede kraftig, hvorved han vandt Sejr og svarede til sit udvalgte Symbolum, 1 Joh. 5: ἡ πίστις ἡ νίκη.

Han lod sig ret sin trængende Næstes Nød gaa til Hjærte, saa det var ej usædvanligt at se hans Taarer af Medlidenhed løbe ham ned paa Kinderne. Det er en bekjendt Sag, hvor alvorlig han tog sig dem an, og bevægede mange til at give ham til at uddele blandt dem. Han glemte ikke heller selv at give af sit eget, og som oftest over Formue, det er den alvidende bedst bekjendt; han holdt det for saligere at give end at tage, som han og ofte sagde, naar nogen mente, han gav for meget bort. O hvor tit hed det ej af hans Mund: Man kan i Sandhed ej sætte for meget ud paa Rente hos vor Herre. Hvor flittig var han ikke i at besøge dem, at prædike for dem om Guds Naade i Jesu, og at vise dem Vejen til at faa Del i samme, som den fornemste og højeste Rigdom! Det var næsten et Stykke af hans Hverdags-Arbejde, krøb til dem op paa Lofterne med største Vanskelighed, afførte sig sine Præsteklæder, som tit var ham i Vejen, at han ej kunde komme frem, og glemte ej heller dem, som laa i Kjelderne. Disse Visiter holdt han for de vigtigste, og den Tid vel at være anvendt. Han var ofte ved hans Hjemkomst saa udmattet som en Træl, der higer efter Hvile.

Hans Omsorg og Omhyggelighed for den fattige var kjendelig for alle, hvorfor og de, som vilde have noget uddelt til husarme, sendte det til ham, som den, de vidste, der bedst kjendte dem, der vare Almisser værd; hvorover og at den gavmilde sal. Carl von Plessen lod ham fordre om at uddele sine rige Almisser blandt Byens fattige, hvilket han maatte afbede, siden de og skulde gaa uden Sognet; det vilde da have blevet ham alt for vidtløftigt et Værk. Nogle Gange var for ham proponeret, om han ej vilde være en Meddirecteur i de fattiges Væsen, siden han var saa vel intentioneret for den fattige; men han afslog det, og mente, han kunde udrette lige saa meget til deres Tarv uden for, som i dette Collegio; desuden havde han ej Tid og Lejlighed at give sig ind hverken i dette eller andet, der blev gjort ham Forslag om, da han i ingen Henseende vilde, at noget af det, han var kaldet til, skulde negligeres, og derfor tit sagde: Jeg er sat til at være Præst, det vil jeg være og intet andet, og med ingen have at bestille uden med Gud og mit Embede, saa længe det behager ham, og den Byrde, der følger med, er mer end tung nok alene, saa man behøver ikke at paatage sig flere; jeg holder for, at man skal søge at forrette en Ting til Gavns og ej lægge for mange Jern i Ilden.

Josephs Skade sørgede han inderlig over, intet gjorde ham mere bekymret, intet laa ham mere paa Hjærte; hvor ivrig var han ej i at forfægte Sandhed, hvor nær tog han sig ikke det forfaldne Christendoms Væsen, hvor arbejdsom var han ej i at hjælpe til at opføre de forfaldne Mure i Zion, at bøde paa Skaden, der var sket og skete ved det indfaldne Sectereri, dog med den allerstørste Forsigtighed og Omhu, at han ej skulde støde den skrøbelige; og derfor og af de iblandt dem, hvis Hensigt var redelig, var meget elsket, og bare Fortrolighed til ham, der og havde som oftest efterhaanden en velsignet Virkning, idet de lod dem sige i et og andet, hvori de kunde

fejle, og fattede Indsigt, og derfor ofte af dem blev vel-signet og takket for sin Kjærlighed og Taalmodighed mod dem.

Han var ingen Elsker af nye Talemaader, omend-skjønt en Del i Kjærlighed kunde tolereres og forsvareres, naar de ret blev forklarede; men holdt det for rettest at bruge Skriftens Talemaader, og derfor mange Gange sagde: naar vi taler, som Propheterne, Jesus og Apostlene har talt, taler vi ret og tager ej fejl, hvi skal man vige derfra, og hvorfor? jeg for min Part vil ej vige et Haarsbred af fra Skriften, der alene er vor Norm, Regel og Rettesnor at gaa efter. Biblen var derfor hans daglige Haandbog, der og er kjendeligt nok af den, han har efterladt sig, saa han grundede paa Herrens Lov Dag og Nat; han var og saa beløben i den, at han altid udenad kunde sige Siden og Stedet, naar man spurgte ham, endog om de mindst forekommende dicta.

Hvor ivrede han ikke mod den i Svang gaaende Sikkerhed, hvor stormede han ikke imod Verdens Ryggeløshed og Ugudelighed, hvor alvorlig var han ikke i [at] foreholde Kjøbenhavn Guds Vredes Domme, som derpaa fulgte, om de ikke omvendte sig og blev ved at foragte Guds Naades søde Tilbud; hvor tilraabte han ikke Kjøbenhavn: Jerusalem! lad dig dog sige i Dag, du hører Herrens Røst, forhærde ikke dit Hjærte! hvor ofte har Gud ikke villet forsamle dine Børn, som en Høne forsamlers sine Kyllinger under sine Vinger, men I vilde ikke. Og derved som oftest faldt i Graad af Vemodighed. Han var en Noah i sin Tid, som Guds Aand kalder Retfærdigheds Prædikantere.

Han var som en Loth i Sodoma. Hvor sukkede han ikke over de mangfoldige Synder, han saa', der gik i Svang iblandt alle Stænder, og ved at tale om dem og høre dem fortælle tit lukte sine Øjne og græd. Han takkede Gud ofte i sine Bønner, naar han hørte om en og anden, der med Alvorlighed drev paa vor Herres Sag. Hvor laa han

ikke ofte hele Timer paa sine Knæ og bad for vort forfaldne Zion i Enrum, der og skete ellers hver Morgen og Aften i hans Bedestund, hvortil han samlede sig med Børn og Tyende. Der var intet, der kunde mere fortryde ham, end naar han fornam en og anden deri var forsømmelig, og lod fordre nøje Regnskab, hvad Aarsagen kunde være til en og andens Udeblivelse, og sagde: De, der ej har Lyst at tjene Gud, vil jeg i Sandhed ej have i min Tjeneste. Gud bevare os, saadanne bør jeg ej at taale i min Hus.

Han havde en besynderlig Naade af Gud til at trøste de bedrøvede; hans kjærlige Tiltale og søde Ord kunde ret tilfredsstille dem, det var for dem som en qvægende Balsam, de ansaa ham som Børn en Fader, og derfor og i Fortrolighed handlede med ham og fordrog ham deres Hjærterets Anliggender; han glemte ej heller at vise dem hen igjen fra sig til sin og deres himmelske Fader, hvor Hjælpen var at faa og finde.

Han var en af vort Lands store Catecheter, og besad deri den allerstørste Force, saa faa var deri hans Mester i Tydelighed, Grundighed og Opbyggelse; derfor bleve de og flittig bivaanede af gamle og unge i St. Nicolai Kirke fra halv 1 til 2 om Søndagen imellem Højmesse og Aftensang, da han repeterede sine Prædikener, der¹⁾ og continuerede, indtil hans Kræfter toge af, og derfor maatte overlade det til sine Catecheter. Den ene vilde hellere betro ham sine Børn end den anden til Undervisning og Præparation til Confirmation; de saa', han tracterede denne saa vigtige Sag med største Alvorlighed og besynderlig Vindskibelighed, saa længe han kunde, saa at, som han i Begyndelsen af sit Embeds Tiltrædelse ved St. Nicolai Menighed havde den mindste Del, fik og beholdt bestandig siden den allerstørste. Den Bevægelse, der fandtes ved de unge, naar han confirmerede dem, og de

¹⁾ o: Catechisationerne.

mange Forpligtelser, han tog af dem om deres Daabspagts Holdelse, der rørte endog de gamles Hjærter, er tilforn bleven meldt noget om, og hele Kjøbenhavn kan være et levende Vidne derom fremdeles. Af og til lod han enhver især af de unge kalde for sig i Enrum for ret at udforske deres Hjærters Tilstand og Beskaffenhed, og at foreholde dem den Synd og Last, de efter deres naturlige Complexion var mest hengivne til, som de vel havde at vogte sig for, at Satan ej dermed skulde søge at holde dem fangen efter sin Villie; hvor mange Farer de vare underkastede. O hvor formanede han dem ikke med Graad, tog de allerstærkeste Forpligtelser af [dem], hvorved deres Hjærter var saa rørte, at de med Suk og Graad kom ud tilbage fra ham.

Han var en fortræffelig Exeget og besad et stort Naadepund i at fortolke og udlægge Skriften, hvorom hans Forklaringer over Pauli Epistler kan være Vidne, item Apostlen Johannes's, dem han har forklaret ej alene for sin Menighed i Bedsted, men endog de fleste af dem igjen i St. Nicolai Kirke, saa vel om Fredagen som om Søndagen, da han confererede og sammenparrede Texterne med hinanden. En anseelig Theolog sagde derfor om ham engang: Der Pastor Brorson hat recht einen Geist des Apostels Pauli. Han skrev gjerne alle sine Prædikener og det med egen Haand, og hvem der har vidst, hvor bestandig han var overvældet af Forretninger, maa forundre sig over, hvor han har kunnet overkomme at sammenskrive saa meget, og det saa net og ordentlig; hvilken Samling han nogle Dage før sin Død overantvordede en af sine Sønner, da han ikke vilde, at den skulde komme i fremmede Hænder.

Han var en flittig, en andægtig og alvorlig Beder, hvorom tilforn noget er anført; han formanede og alle til dette fornøjelige Arbejde; hans daglige Omgang i Bønnen med Gud var ham en sød Fornøjelse; den var altid gjennemtrængende, fuld af Tillid og Fortrolighed; alt hvad

han foretog sig, begyndtes med Bøn og Guds Paakaldelse, der paa samme Maade og blev sluttet. Han fandt en særdeles Behag i hans Hr. Broders Salmer, kaldet Troens rare Klenodie; den Bog fulgte ham allevegne; endog naar han rejste, sang han Salmer af den, og brugte den ved alle Lejligheder.

Man saa' ham næsten aldrig alene uden med sammenfoldede Hænder, snart med opløftede Øjne mod Himlen, snart med tillukte. De Taarer, der da nedtrillede paa hans Kinder, vare levende Vidner om hans Hjertes alvorlige Samtale med Gud, og saadant forrettede han endog naar og hvor han rejste; tit brød [han] ud og talte om Guds store Godhed og forunderlige Føring med sig og sine, og sagde: hvem der dog ret kunde takke vor Herre, som er saa god imod os; o den trofaste Gud, som er saa trofast, o lad os være tro i at tjene og elske ham.

Hvor flittig og arbejdsom en Mand han var, ses tydelig af det, der allerede er anført, og var i Kjøbenhavn for alle en bekjendt Sag. Han gik sildig i Seng om Aftenen og var den første oppe igjen om Morgenens, saa længe han havde sin Helbred; opvakte dem alle i sin Gaard, sagde: Børn op, Morgenstund har Guld i Mund! Hvor kan I være saa søvnige, op til at bede og tage fat paa eders Arbejde, enhver i sit! Fra 6 til 7 var hans Bedestund om Morgenens, og fra 7 til 8 om Aftenens. Han var en Hader af al Magelighed, var alle Tider paa Færde før alle andre, vilde ikke, nogen maatte bie efter ham; skulde han til syge eller i andre Forretninger, og Vognen ikke saa hastig kunde blive forspændt, som han vilde, gik han til Fods; ja han tit gav sig ikke Tid til at spise; hans Tid var ham saa knap, at han som oftest satte hans Uhrværk ved Siden af sit Tallerken, paa det at han ej for længe skulde sidde til Bords, og tit gik han bort midt under Maaltidet. Hvem der kom og vilde tale med ham, gik han strax ud til, han maatte have aldrig saa

travlt, endog naar han spiste. Kunde da en og anden sige: det haster intet, lad dem bie lidt, De bør jo have Ro, saa længe De spiser, svarede han: Jeg vil ingen have skal vente efter mig, jeg er Menighedens Tjener og ikke Herre.

Han var en forsøgt Mand i vor Herres Veje og kunde forunderlig finde sig i alle Ting. Hans hele Liv var en Kjæde af Medgang og Modgang, Vel- og Vestand, aldrig for glad ved det ene og forsagt ved det andet, altid fornøjet og veltilfreds. Han sagde ofte: hvor viselig kan vor Herre temperere, han blander altid for mig det sure med det søde og det søde med det sure, og veed I hvorfor? derfor, fordi jeg ej maa forglemme ham, men altid holde mig nær til ham; han vil altid drage vore Hjærter efter sig og til sig, han vil, vi ret skal se og skønne paa, hvor vel han mener det med os.

I Taalmodighed var han et stort Exempel, han kunde taale sine Fjenders Grovhed og Falskhed, og med en forunderlig Beskedenhed og Høflighed begegne dem; man skulde aldrig høre, han talte ilde om dem, langt mindre sætte ondt for dem; han havde ret Jesu Sind, ønske og unde dem godt, som undte ham og hans ilde, saa han efter Pauli Raad vidste at samle gloende Kul paa deres Hoveder. De, der vidste en og anden Omstændighed, kunde ikke andet end admirere ham, der er endog sket af dem, som har sat ham paa Prøve. Naar nogen fortalte ham om en og anden Calumnies, der undertiden var saa grov, [at] man maatte le ved at høre den, svarede han: ikke andet, lad dem snakke, Løgn bliver nok Løgn, det maa man ej lægge paa Hjærte, hvad er der ikke sagt om vor Frelser, kunde han ej gaa fri, hvi skulde da jeg; har de kaldet Herren Beelzebub etc., sligt rører mig ej. Gud være æret for en god Samvittighed, saa jeg tør se enhver under Øjne, og det frit.

Han var i Omgang en kjærlig og beleven Mand, munter, mild og venlig, saa Jesu Kjærlighed skinnede

ham ud af Øjnene, saa var han mod alle og hos alle, men derhos meget forsigtig, thi han vidste, alles Øjne vare henvendte paa ham, mens hans Øjne vare igjen altid henvendte paa sin Jesu, der var sat ham til et Exempel, i hvis Fodspor han traadte. Han var tillige en alvorlig Mand, og saa' ikke mildt, naar han hørte og saa' det, som ikke var overensstemmende med Guds Villie; han var da ikke bange for at sige sin Mening og kerede sig ikke efter, at Folk derover blev stødt; han kunde og ret beskedentlig bringe dem det ved; han var og en Mand, der vidste at tale og at tie til rette Tid, saa han deri var ret en Mester.

Han var en grundærlig Mand, det vidste alle, derfor blev han gjerne af de fleste nævnet: den ærlige Hr. Brorson, der og er en Titel, som overgaar alle Verdens Charakterer. Han var en reel lærd Mand, og i sine Ting en fast og sat Mand, han var en vældig Forfægter af den sande og rene Lærdom.

Han var ret en ydmyg Mand, der og var en Zirat for hans Stand; Ydmyghed saaes i hans Miner og Fagter, Ord og Væsen; han var en stor Hader af stolte Folk især gejstlige, og sagde tit: føj, hvor maa de skamme dem for Gud og al Verden, hvem skulde sige, at de vare Jesu Tjenere, om ej Habiten var der, den de ej er værd. Han formanede sine Børn altid til Ydmyghed, sagde: de hovmodige løber med Panden mod Døren, Gud straffer dem med Blindhed etc. Ydmyghed er Gud behagelig, yndig for retsindige, det stolte Sind kan Gud ej taale etc. Ved Ydmyghed er jeg og mine komne Verden igjennem. Han var derfor og af høje og lave, lærde og læge en æret og elsket Mand, en agtet og antagen Mand, og særdeles højt æstimeret af begge sine Biskopper, Hersleb og Harboe, af hvilke den første døde nogle faa Dage efter ham.

Han var en stor Mester i at afmale den korsfæstede Herre Jesum og levende at forestille ham i hans særdeles grundige og opbyggelige Passions-Prædikener, der havde

alles Bifald, hvorover Folk af begge Kjøen strømmede til Kirkerne, hvor hans Tour faldt at prædike i Fasten. Deres Højærværdigheder forsømte ej gjerne da at høre ham, thi de fandt en synderlig Behag i hans opvækkelige og opmuntrende Gaver. I sin korsfæstede Frelser var hans ganske Liv, i hans Lidelse fandt hans Sjæl en stor Trøst og Vederqvægelse. Jesu Blods Kraft var hans Styrke, og hans Retfærdighed sin rette Prydelse, han nedlagde og sluttede og sit tro Arbejde hos sin Jesu paa Golgatha, og med et svagt og udtæret Legem holdt sin sidste Prædiken i vor Frue Kirke Onsdagen over de Ord: Nu herefter skal I se Menneskens Søn hos Majestætens højre Haand etc. Han stod da der som rejsefærdig og lavede sig til sin Himmel-Rejse, glædede sig ved nu snart at være iblandt dem, der skulde se ham i sin Herlighed, hvorom han meldede til Slutning af sin Prædiken, og at hans Tid ej her var længe, der og kunde ses paa hans svage Legeme; thi han saa' ud som den, der allerede var død. O hvor formanede den kjærlige Apostel, der var ret en Johannes, til Afsked sine Tilhørere, hvor sukkede han ikke med Bruden: Kom snart Herre Jesu! Hvor raabte han ikke med et glad Hjærte i Troens Frimodighed: Nu herefter, Herre Jesu, skal jeg se dig, du Menneskens Søn, sidde hos Majestætens højre Haand, hvorpaa han rejste hjem og døde 14 Dage derefter. Hans sidste ommeldte Prædiken blev funden efter hans Død indlagt i sin kjære Bibel.

Man kan sige om ham med Sandhed, at han døde i sit Embede og Kald; han vilde ikke spare sig, og ingen Persvasioner kunde overtale ham dertil, endskjønt han i det sidste Aar, han levede, ej havde nogen Helbreds-Time, endog han tit sagde: Nu kunde jeg nok holde Helligaften, nu burde jeg have Afsked; jeg er udmattet og udarbejdet, jeg orker næsten ej mere, nu kan andre prædike, min Tid er forbi, lad dem og nu prædike, som de agte at forsvare det for Guds strenge Dom; o, hvor trænger

jeg til Hvile! Og den Hvile forundte Høstens Herre ham og Natten imellem af 30. og 31. Martii 1757 ¹⁾).

Sal. Biskop Herslebs besynderlige Affection for ham varede indtil hans Dødsdag. Der han hørte, Hr. Brorson var syg til Døden, lod han flittig høre [til] ham, endog da han selv laa for Evighedens Port. Han spurgte hver Dag sin elskværdige Datter, Fru Bispinde Harboe, der og var en stor Elsker af Hr. Brorson: Er der hørt til Hr. Brorson, hvordan mon det er med ham? og det endog efter Hr. Brorson var død, som de i hans Omstændigheder ej turde sige ham, thi han elskede ham saare oprigtig og hjærtelig. Og da han fik ingen Efterretning, sagde han: hvordan er det fat, kan jeg ej faa at vide, hvordan det er med Brorson, blev der ej spurgt til ham? Da Hr. Biskop Harboe til sidst maatte svare, og for ej at svare ham ved den Tidende, han skjøttede ikke om at høre: Nu har Doctoren overgivet ham som den, der ingen Livs Haab er mere om, svarede den sal. Biskop dertil: Nu jeg mærker nok, Hr. Brorson er død. Herre Gud! saa har Gud da og nu kaldet denne sin tro Tjener til sig. Det er ellers remarquable, at da sal. Biskop Hersleb for 15 Aar siden var af en tærende Feber heftig angreben og næsten uden Livshaab, lod han en Onsdag i Fasten i vor Frue Kirke bede for sig, just da Hr. Brorson skulde prædike, der og skete af ham med den største Alvorlighed, hvorved hele Menigheden blev sat i en heftig Bevægelse. Iblandt andet bad han for denne store Mand, om Gud ej vilde lægge endnu 15 Aar til hans Alder, der og skete, og var just de 15 Aar forbi, da Hr. Brorson holdt sin sidste Prædiken sammesteds, som oven er anført, da sal. Biskoppen og var i Kirken. Ved Udgangen af Kirken hilsede de hverandre, Brorson var da meget skrøbelig, men Hersleb frisk, 14 Dage derefter himlede den første, og den anden 19 Dage, saa at Brorson, der

¹⁾ I Haandskr. staar underligt nok 1758.

ligesom sagde sin Biskop Farvel ved en Hilsen i vor Frue Kirke, var gaaet for i Vejen igjen i Glæden at kunde der tage imod ham og byde ham Velkommen i den højestes Tempel.

Ao. 1739 opfyldte Hr. Brorson det Løfte, han havde givet sin Menighed i Bedsted, om at besøge dem, da han rejste til Holsten¹⁾ for at besøge der alle sine Venner, og magede det saa, at han just en Søndag kunde være i Bedsted, der forårsagede en besynderlig Glæde blandt alle der; alle vilde se ham, alle vilde tale med ham, og endeligen lod han sig overtale til at holde for dem i Præstegaarden en Opbyggelsestale, da det overalt var proppet og stoppet, og de, Gaarden ej kunde rumme, stod udenfor i Haven, der (!) aabnede Vindverne for at høre ham. Den Bevægelse, der overalt herved skete, var kjendelig af de mange Taarer, der ved den Lejlighed blev udøst. Han endte sin Tale med Formaning og alvorlig Bøn, og derpaa fortsatte sin Rejse videre.

Ao. 1739 blev hans anden Søn, Christian Brorson, Laqvej hos hendes Kongl. Højhed Prinsesse Lovise.

Ao. 1740 døde hans ældste Datter, Jfr. Catharina Margaretha Brorson, just Christi Himmelfartsdag om Morgen, da han stod færdig for at gaa i Kirke. Han stod hos hende i sin Dødsangst og bad med hende og selv tillukte hendes Øjne. Hvor nær dette Dødsfald gik ham til Hjærte var kjendelig af hans Prædiken, som han holdt med et ret vemodigt Hjærte, der bevægede den største Del til at græde; til Slutning i sin Prædiken raabte han: Er her nogen, som har Lyst til at følges med mig til Himlen? Hvo vil gjøre mig Selskab? Jeg gaar til Himlen hvor jeg gaar, frimodig da mit Hjærte etc.

Ao. 1741 havde han den Fornøjelse, at Hs. Majestæt kaldte hans ældste Søn, Broder Brorson, til at være Catechet ved St. Nicolai Kirke.

¹⁾ o: Sønderjylland.

Ao. 1742 faldt han i en hidsig Feber, der nær havde overvundet ham. Hans naadige Konge var og dette kommen for Øren, der og lod se her den største Naade i at erkyndige sig om hans Tilstand og lod ham ved Hr. Ober-Hofprædikant Bluhme sige, at han bad om hans Liv til Gud og hjærtelig ønskede, om det maatte behage Herren at beholde ham. Ved samme Lejlighed lod og hans store Patronesser se deres Bevaagenhed imod ham, Fru Conferenceraadinde Brandt og Fru Justitsraadinde Hendrichsen, der hver tilsendte ham paa egen Bekostning deres Doctores, de berømmelige Mænd Hr. Justitsraad von Aspern og Hr. Professor Friis, der gjorde dem al mulig Flid for hans Restitution, tillige med sal. Doctor Pechel, saa at, omendskjønt alle Ting tegnede til Undergang, gav Gud dem Visdom og Naade til at bruge de Midler, der denne Gang reddede ham fra Døden. Det vilde blive alt for vidtløftig at opregne andres Affection imod ham og de mange Prøver, der gaves paa Kjærlighed og Estime for ham.

Ao. 1744 giftede han sin ældste Datter, Jomfru Anna Christine Brorson, til Sognepræsten Hr. Peder Agerbeck ved Slaglille og Bjernede Menigheder, som Ao. 1745 i December blev forflyttet til Snesere Menighed i Baarse Herred paa Vordingborg Amt.

Samme Aar, 1744, blev hans 3die Søn, Johannes Brorson, kaldet til at være Catechet ved St. Nicolai Menighed og succederede sin ældste Broder Hr. B. B., som var af sin Hr. Farbroder, Hr. Biskop Brorson i Aalborg, kaldet til Sognepræst ved Hundstrup og Østerild Menigheder i Thy under Aalborg Stift.

Samme Aar blev hans anden Søn, Christian Brorson, Overtoldbetjent ved Bergens Toldsted i Norge og gift med Raadmand Ries's Datter fra Ribe, med hvilken han avlede 2 Døtre, der endnu begge ere i Live.

Ao. 1748 blev hans 4de Søn, Oluf Adolph, kaldet til at være Catechet ved Holmens Kirke den 9. Aug. af

Friderico Quinto, der siden giftede sig med Provst Windings Datter Mette Maria, af hvilket Ægteskab er 2 Døtre, Barbara Agnetha og Samme Aar in Majo giftede han sin 3die Datter, Agnetha Catharina Brorson, bort til Hr. Martinus Thye, Sognepræst til Ondløse og Syndersted Menigheder i Mehrløse Herred her i Sjællands Stift, af hvilket Ægteskab lever 2 Sønner: Johan Schak, Matthias, og en Datter, Anna Barbara Charlotte.

Ao. 1750 først i Aaret havde han og den Fornøjelse, at Kongen beskikkede hans 5te Søn, Johan Peter Brorson, til anden Catechet ved St. Nicolai Menighed; men hans Glæde var da allerede blandet med Bedrøvelse, i det at hans dydige og ejefromme Kjæreste var bleven syg og sengeliggende for ham, der og varede til d. 27de Aprilis, da hun i Herren hensov. Dette var ham et ret Hjærtetød; thi alle hans Børn mistede ej i hende alene en mageløs Moder, men han en trofast, en kjærlig, en redelig, en ydmyg og gudhengiven Ægtemage, der var sindet med ham i at tjene vor Herre. Hun var et særdeles Fromheds Exempel, og det var ret hendes Sag at være Gud og hendes Mand behagelig. Hun var en alvorlig Christinde, en ægte Jesu Brud. Hun havde ret lært af hendes christelige Mand at holde sig nær til Gud i Bønnen, havde dagligen sine visse Bedetimer, og det især naar hendes Mand om Eftermiddagen besøgte de syge, og paa det ingen skulde hindre hende i sin Andagt, lukte hun til for sig, at ingen maatte komme ind, der og var en bekjendt [Sag] for alle Husets Folk, da imidlertid heller ingen dristede sig til at gaa til Døren. Hendes Sind var altid henvendt til Evigheden, om den talte hun gjerne og ofte. Hendes Børn elskede hun højt, og for dem havde mange Bekymringer, og især for deres evige Velfærds Befordring. En af de Ting, hun udbad sig hos Gud, var dette, at hun ej maatte blive Enke og opleve sin kjære Mands Død, og dette var altid hende det tungeste i Sindet. Vor Herre lærte hende og, at hun skulde lade ham raade, sørge og

forsørge, sætte alting i hans Haand og overlade sig til hans vise Direction og Forsyn.

I denne Sygdom havde den alvise denne sin Discipelinde ret i Skole, og lærte hende at fornægte sig selv og alle Ting. Hun var ofte i de tungeste Omstændigheder, snart paa Legemets Vegne ved de mangfoldige heftige Paroxysmer, som Svagheden førte med sig, saa hun tit syntes at være Døden meget nær, snart paa Sjælens Vegne ved mange Ængstelser, der rejste sig af Mangel paa Forsikring nok om Guds Naade, hvorover hendes kjære Mand næsten Nat og Dag maatte være hos hende, og de fleste Nætter ej fik Ro. Snart bad han for hende, snart sang med hende, og snart med at prædike opmuntrede hende efter hendes Sjæls Beskaffenhed, hvorved hun og fandt sig i sit Hjærte tit saa trøstet og vederqvæget, at hendes Læber vidnede derom med Lov og Pris til Gud for hans Naades Sødhed, som han lod hende føle i sit Hjærte. Hun talte ofte med sine Børn om Verdens Forfængelighed og formanede dem til at agte dette jordiske ringe, vel vogte dem for ej at blive indtagne af denne Verdens Væsen, hvor snart Tiden omskiftedes med Evigheden, hvor godt det dog var at være et Guds Barn og følge Jesum efter i Ydmyghed og Sagtmodighed; hvad det dog maatte være tungt at miste sine Børn og med Glæde ej have Haab om at møde dem i den anden Verden. Derom talte hun og med dem i sin Sygdom, og ved en vis Lejlighed sagde: O, hvad vil det være mig tungt, om nogen skulde savnes der; jeg er saa bange, at nogen af Eder skulde gaa fortabt ved at lade Eder forføre af de onde og komme for dybt ind i Verden. Af den Grund ønskede hun helst, at hendes Sønner vilde opofre dem til at tjene Gud i den gejstlige Stand, da hun mente, de da ej fik og havde saa megen Lejlighed til at blive forførte saa let, som ellers i de andre Stænder, der vare flere Farligheder underkastede. Derfor tog hun paa sin Sygeseng Løfte af en af sine Sønner, som havde ladet sig forstaa med, at

han ej havde i Sinde at blive ved Theologien, om at han alene dertil skulde applicere sig, hvilket hun vilde anse af ham som et ret Bevis paa sønlig Lydighed og Kjærlighed mod hans Moder. Og da han besvarede samme Begjæring, at det var hans Pligt i alle mulige Ting at tjene og adlyde hende, saa skulde det og ske herudi, om Herren har Lyst til mig, og det kan være til hans Ære, blev hun saa glad derover, at hun sagde: Jeg havde ej tænkt, at du var saa villig til at opfylde [min] Begjæring, nu kan jeg og heraf se, hvor sønlig du elsker mig, hvorfor og vor Herre skal dobbelt velsigne dig. Hun var en bitter Fjende af Usamdrægtighed og sagde derfor til sine Børn, naar hun hørte fortælle om slige: Hvor slemt lader det dog, naar Folk ej kan forliges, især Venner og Slægtninge; vogter Eder derfor, lærer af Eders Fader og hans Brødre ret at elske hinanden; kan I ej se, hvor de ligner vor Herre. Det var en af hendes alvorlige Formaninger i hendes sidste Svaghed: O Børn lille elsker hverandre. Hun var en flittig Bibellæser og en stor Elsker af sal. Doctor Johan Arendts Skrifter. Det var hende en besynderlig Fornøjelse at høre Guds Ord, og derfor aldrig blev hjemme af Kirken uden højfornøden Aarsag. Hun anhørte enhver Prædiken med en besynderlig Andagt og Devotion og det under Bøn og Guds Paakaldelse.

Hendes Adfærd og ganske Væsen vidnede om en grundig Ydmyghed. Det var hende en Pine at være i Selskab med verdsligsindede Gemytter. Det krænkede hende at høre forfængelig Tale, og [hun] var glad, naar hun var sluppen vel ud fra saadanne, som deri søgte deres Fornøjelse og Tidsfordriv.

Hun var en stor Hader af al Slags Spil og formanede sine Børn vel at vogte sig for sligt; thi Tiden burde til vigtigere Ting anvendes. Hun sagde derfor ofte: jeg vil lige saa gjerne se Satan som en Spiller; jeg har ret en Væmmelse endog bare ved at se Kort; gid Folk vilde være halv saa ivrige og flittige [i] at blade i Bibelen eller

andre gudelige Bøger, som i dem. Bagtalere ansaa hun for levende Djævla, og for Bærme af Mennesker agtede hun alle de, der vilde tale ilde om deres Næste. Hun forundrede sig over, hvordan nogen kunde fornøje sig ved at høre saadanne. Hun var ikke for at bagtale nogen, heller aldrig fortalte [hun] sig; thi hun tav gjerne og lod andre tale, sagde: det er bedre at tie stille, end at tale ilde.

En af de Ting, hun agtede for sine største Lyksaligheder og Guds store Velgjerninger mod hende, var, at Gud havde givet hende en from og himmelsindet Mand. Hun skjønnede derpaa med Taknemmelighed, sagde ofte: O hvad har Gud deri og været mig god; endog i sin Sygdom tit igjentog disse Ord: Jesus velsigne min kjære Mand for hver Stund, jeg har været hos ham; o han har været saa god imod mig, og hvor har han ikke i den Sygdom haft det tungt for min Skyld baade ved Nat og Dag; hvor havde det vel set ud, om han ej saa ofte var kommen mig til Hjælp med Bønnen og Guds Ord.

Det behagede vor Herre nu og da at sætte hendes Tro paa Prøve som fordum den cananæiske Qvindes, men hun havde lært af hendes og Jacobs Exempler, saa og af egen Erfaring, at man ikke maa give sig tabt, omendskjønt Kampen end aldrig er saa haard, men være desto forsigtigere og alvorligere i Striden, og ej at give tabt, førend hun fik Sejr. Derfor tilraabte hun ofte sin Frelser: ak min Jesu! du veed, hvor ofte jeg har kjæmpet i Bønnen med dig, vil du nu forlade mig, jeg slipper dig dog ikke, førend du velsigner mig.

At have og eje Jesum med sin dyrebare Fortjeneste var ret hendes Hovedsag, hun var sindet som Asaph: Herre, naar jeg haver dig, saa skjætter jeg hverken om Himmel eller Jord etc., Psalm. 73. Verden med sin opsvulmende Ære agtede hun for Skarn og Skade, og derom vidnede hun og i sit daglige Mundheld, naar nogen vilde gjøre noget af sliig Forfængelighed: Verdens Ære regner

jeg ikke ved det Støv, jeg triner paa. Hun underkastede sin Villie Guds. Naar nogen vilde tale med hende om, hvor tungt det vilde falde hendes Mand og Børn at savne hende engang, svarede hun dem: I Jesu Navn vil jeg gjerne sove hen; jeg er stille i Jesu Favn; vi forestiller os det tungt, men det er dog saa let. I Jesu Navn, som Herren vil, saa vil jeg. O! hvilken Herlighed, jeg higer og higer efter den. Hvorpaa hun udbrod med adskillige Vers af den tyske Salme: O wie seelig seid ihr etc. Vers 5, og: Wer wolte denn nicht gerne sterben, und den Himmel für die Welt ererben? Wer wolte hier bleiben, sich den Jammer länger lassen treiben. Komm o Christe! Komm etc. Herpaa istemmede hendes Mand med hende: Jeg er nu glad og meget fro, min Frelser er a og o, Begyndelse og Ende etc. Lyst til dig mit Hjærte monne trænge.

Naar hun saa' hendes Børn at sørge og græde over, at det lakkede ad Enden med hende, søgte hun at trøste dem: O lille Børn! jeg holder saa meget af Eder; det gjør mig vel ondt, at jeg skal skilles fra eder, men I skal snart komme til mig i Herlighed, der skal vi se hverandre, der skal jeg tage imod eder i Herlighed; o hvor herligt, herligt, herligt vil det der være! Hvad vil det være herligt at komme derhen, hjem til vor Herre. Og derpaa opmuntrede sig selv med følgende Vers: Auf, auf mein Geist, ermüde nicht, dich durch die Macht der Finsterniss zu reissen; was sorgst du, dass dirs an Kraft gebricht? Bedenke was für Kraft uns Gott verheissen. Wie gut wird sichs doch nach der Arbeit ruhn, wie wohl wirds thun, wie wohl wirds thun; som ofte af hende blev igjengagen, og derpaa bad hun, at den Salme af Troens rare Klenodie maatte sjunges med hende: Ak maatte hun sin Jesum skue, min Sjæl, saa meget som den gad etc.

Nogen Tid før hendes salige Endeligt tog hun under mange Taarer Afsked med sin fromme Mand, takkede og velsignede ham for al hans Kjærlighed imod hende, og

befalede ham og deres Børn Gud. Hvilket han med et ømt Hjærte besvarede og betakkede sig for hendes Fromhed imod ham og hans, og bad, at Gud i al Evighed vilde være hendes rige Belønner, trøstede hende med, at han og hans Børn vilde stræbe efter om en kort Tid at møde hende i Glæden, og der hjælpe hverandre at prise Guds store Miskundhed imod dem.

Bøn og Sang alternerede hun med, til Maalet forgik hende, saa denne Jesu Brud holdt sig bestandig rejsefærdig og ventede kun paa at høre Brudgommens Røst. Hvor inderlige var ikke hendes Sukke: Erbarme dich! Erbarme dich, o! mein Erbarmen, über mich! Hvor stor hendes Lyst: Kom mine Ære, kom min Lyst, kom og kryst mig nu til dit blodige Brøst, det er al min Ønskes Mening, at jeg maa med dig staa i sand Forening. Hvor hjærtelig hendes Forlængsel fra Trængsel: Herre Jesu, hjælp mig og tag mig til dig. Herr Jesu! dir leb ich, Herr Jesu! dir sterb ich. Herr Jesu! dein bin ich tod und lebendig, mach Du mich gerecht und ewig seelig! Hvilket hun ofte igjentog.

Nu Herren han hørte og bønørte og denne sin kurrende Turteldue, og indtog hende i sin himmelske Ark Mandagen d. 27. April, Kl. 2 om Eftermiddagen, da hun fyldte sit 47de Aar paa 4 Uger nær, og havde levet i Ægteskab med sin kjære Mand 27 Aar, 6 Maaneder og 3 Dage.

(NB. nogle Dage før hun døde sagde hun til sin ældste Søn: 2 Ting kommer mig vist for, det ene er, at jeg i denne Sygdom ej gaar derfra, og at du bliver Præst enten i Stenmagle eller ved en anden Lejlighed, som Tiden vil vise, og disse 2 Ting faldt og ind).

Dette Dødsfald saarede ej alene hendes Mand og Børn paa det ømmeste, men endog alle hendes paa-rørende, ja endog fremmede, blandt hvilke hun for sin Dyd og Fromhed var agtet og æret. Mandag, d. 4. Maj, Kl. 7 om Morgenen, blev hun derpaa med mange Taarer

ledsaget til sit Sovekammer i St. Nicolai Kirke under en Trauer-Musiqve, der var ordineret af hendes Mand, og nedsat i en aaben Begravelse i Choret lige for Alteret. Samme Musiqve lod man siden og opføre over ham selv ved hans Bisættelse i samme Kirke. Til Æreminde lod han følgende Inscription sætte paa hendes Ligkiste: Sov sødt min Barbara Agnetha etc. etc.

(Her kan nu indføres Sørge-Musiqven, Johan Peters, Hr. Albechs og fleres Vers, som er udkommen om hende etc.).

Saa tungt, som Herren nu gjorde det for Hr. Brorson og hans Familie ved saa kjær en Ægtemages Forlis, saa søgte han ved Guds Naade at skikke sig deri og sagde ofte: Hvad vor Herre gjør, er vel gjort; i hvor tungt det end falder, saa skal du tænke og stadig tro, i hvad der møder os: han saarer og læger, den fromme Gud; har vor Herre nu i dette Stykke behaget at blande min Kalk med det sure, saa veed jeg, han efter sin Sædvane imod mig i andre Henseender skal forsøde det igjen, som han og samme Aar erfarede, idet han den 11. Septbr. samme Aar blev glædet med, at hans 3die Søn og ældste af sin sal. Hustru, Johannes Brorson, allernaadigst blev beskikket af Majestæten til at være Sognepræst ved Pedersborg og Kindertoft Menighed i Sjælland. Hans 4de Søn, Oluf Adolph Brorson, Catechet ved Holmens Kirke, kaldet af Hr. Oberstl. Molderup ved Vestervig Kloster d. 18 ejusdem at være Sognepræst til Hillerslev og Kaastrup Menigheder i Thyland under Aalborg Stift, og hans 6te Søn, Nicolaj Brorson, af Kongen d. 25 ejusdem beskikket til at være Catechet ved Nicolai Menighed i sin Broders Vacance. Disse lykkelige Hændelser ansaa han af Gud at være ham tildelt til sin Vederqvægelse og Trøst i sin store Sorg. Han glemte i Sandhed heller ikke at give Gud Ære, Lov og Taksigelse i Bøn og Sang, der var blandet med sine Taarer.

Ao. 1751 d. 17. Marti skred han til sit 3die Giftermaal og blev forlovet med afgangne Brygger Borrebyes Enke, Madame Charlotte Maria Vogetz. Hendes Fader havde ved den kongl. Fodgarde staaet som Capitain og [var] død fra hende i sin Barndom. Hun var allerførst bleven gift i sit 17de Aar med den gamle Sølvpop Hr. Poul Christian Schindeler, der havde staaet i Tjeneste under højlovlig Kong Christian d. 5te, Friderich den 4de og Christian den 6te, af hvilken sidste han for sin Alderdom blev naadigst aflagt med en god Pension. Dette Ægteskab varede i 25 Aar. Hendes priselige Opførsel, Omhu og Omgang med denne ærværdige Mand gjorde hende elsket og æret blandt alle. Hun viste ret Prøver af sit kjærlige og fromme Sindelag mod ham, og det lige indtil hans Dødsdag, der ofte med megen Berømmelse er bleven erindret af dem, som kjendte hende.

Et Par Aars Tid efter denne sal. Schindlers Død sad hun Enke, og derpaa anden Gang giftede sig med Brygger Borrebye, i hvilket Ægteskab hun og prisværdig forholdt sig, uagtet de mange tunge Omstændigheder, der i samme Tid løb ind for hende, vedvarende en 8 Aars Tid, og Ao. 1750 anden Gang blev Enke.

Derpaa indgik hun 3die Gang i Ægteskab med vores Hr. Nicolai Brorson, Sognepræst ved St. Nicolai Kirke, og holdt Bryllup med ham d. [12. Maj] Ao. 1751. Hun blev ægteviet til ham af Sognepræsten ved Hellig Geistes Kirke, Mag. Eilert Kaasbøll, der havde til Brudetext Davids Ord af Psalme . . . Du skal føre mig som af Ungdom etc., i hvilke han betragtede Guds forunderlige Veje og Føring med sine Børn, som han grundig og særdeles opbyggelig udførte. Udi Applicationen meldede han om Guds Føring fra Ungdommen af med Brudgommen, saavel som med Bruden, som han havde specielt lært at kjende udi sit forrige Ægteskab, og derfor iblandt andet sagde til hende: Jeg vil sige til Dem, som Boas til Ruth: Mit Folk veed, at du est en dydig Kvinde. Glædede sig ved, at hun ved

hans Haand i Dag skulde blive Ejer af hendes brave Hr. Brudgom, hvis gode Rygte var som en Nardus Salve udøst over den ganske Stad.

Hun takkede Gud ofte for dette Ægteskab; thi hun skjønnede ret paa, at hun var bleven en Ejer af en saa from og dydig Mand, og tit sagde derfor: Hvor lykkelig har ikke Gud gjort mig ved min ejegode Mand, Hr. Brorson. Hendes Kjærlighed til ham og Omhyggelighed for ham var stor; som hun strax endog før sit Bryllup lod se, da hun faldt i en Sygdom, ved at testamentere ham og hans Børn; og siden i hans Svaghed samme Aar, da han nogen Tid efter Bryllupet faldt i en hidsig Feber, saavel som saa længe hun levede med ham. Hun var ikke alene mageløs i Kjærlighed imod ham, men saa var hun og mod alle hans Børn, der ej i nogen Henseende kunde se, at de havde faaet Stedmoder; hun elskede dem saa højt, som om hun selv kunde have været deres naturlige Moder. Hun var en stor Elsker af Børn, endskjønt hun tilforn aldrig selv i sine forrige Ægteskaber havde været Ejer af nogen. Hun sagde ofte: Gud ske Lov, nu har Gud opfyldt mit Ønske og gjort mig rig paa mange Børn, det er mig en Glæde at have dem hos mig, og jeg gjør mig ret stor af, hvor jeg kommer, at jeg er bleven en Moder til dem.

[Ao. 1752 blev hans anden Søn, Christian Brorson, der forhen havde været Obertoldbetjent ved Bergens Toldsted i Norge og formedelst Toldforpagtningen var bleven Pensionist, af Kongen beskikket til at være Postmester i Hadersleben ¹⁾].

Først i September Maaned samme Aar tog hendes skrøbelige Helbred Overhaand, saa hun maatte ligge ved Sengen, der og varede til d. 14. Dec., da hun efter en 15 Ugers Svaghed og megen haard Kamp overleverede Gud sin Sjæl og saarede sin kjære Mand og Børn ved hendes saa hastige Bortgang fra dem. Hun tog før sin

¹⁾ Denne Notits er tilføjet i Randen.

dødelig Afgang en bevægelig Afsked med dem alle, der rørte alle omkringstaaende, og dermed velsignede dem og døde. Derpaa blev hun d. 21. Dec., som var Torsdagen før Jul, om Morgenen Kl. 7 bisat ved hans anden sal. Hustru i St. Nicolai Kirke. Hvor hjertesaaet Hr. Brorsons Hjærte var bleven ved hendes Forlis, vidner efterfølgende Vers, som han selv er Autor af, og ved hendes Lig lod uddele paa Begravelsens Dag. (Her kan samme indføres).

Ao. 1753, d. 30. Maj, døde den ham i Kjærlighed lignende Datter, Mad. Anna Christina Agerbeck, som han havde besøgt nogle faa Dage tilforn. Denne sørgelige Tidende fik han just Christi Himmelfartsdag d. 31. Maj at vide, da han skulde over at prædike. Hvor inderlig saaret han herved var bleven, kunde ses og høres den hele Prædiken igjennem. Hun efterlod sig 3 Børn, 2 Sønner, Christian Peter, Nicolaj, og en Datter, Barbara Agnetha. Den 7. Juni blev hun derpaa begravet i Choret i Snesere Kirke, og holdt Ligprædiken over hende af Hr. Laurits Terpager, Sognepræst til Mehrn og Provst i Baarse Herred.

Samme Aar indlod han sig i sit 4de og sidste Ægteskab med velædle og velbyrdige Hr. Commerceraad og Raadmand Foghs Jomfru Datter, Anna Fogh, og holdt Bryllup d. [19. Sept. 1753]. Han blev da anden Gang ægteviet af den brave Mag. Eilert Kaasbøll, som havde til Brudetext Pauli Ord . . . Annæmmer hverandre etc.

Ao. 1754 blev hans 5te Søn, Johan Peter Brorson, Catechet ved Sct. Nicolai Menighed i Kbhvn., af den storfyrstel. holstenske Gehejmeraad von Buchwald kaldet til at være Sognepræst til Døstrup Menighed i Lø Herred under Riber Stift, der siden blev gift med sal. Provst Wedels, hans Formands, Datter.

Ao. 1755 fristede han en ny Sorg, der var ham overmaade horrible, at hans ældste Søn, Hr. Broder Brorson, Sognepræst til Hundstrup og Østerild Menigheder i Thyland under Aalborg Stift, omskiftede Tiden med

Evigheden af en heftisk Svaghed Tirsdagen i Dimmelugen d. 25. Martii Kl. 6^{1/2} om Eftermiddagen. Han blev derpaa begravet d. 4. Aprilis i Hundstrup Kirke, og havde den Ære, at hans Promotor, Hr. Biskop Broder Brorson i Aalborg, ikke alene gelejdede ham til sit Hvilested i Hundstrup Kirke, men endog selv holdt Ligprædiken over ham; hans Ligtext var af Psalm. 116, 15 og Exordium Joh. 20, 13. Han var gift med Hr. Ginkelberghs Datter paa Linderumgaard, som var en Datterdatter af den fromme og sagtmodige Hr. Biskop Thestrup. Efter ham lever en Søn, Nicolai Christian, og en Datter, Anna Christina. Hans Enke lod siden ham til Ære et Epithaphium opføre (som her kan indføres). Hans Successor Hr. [H. T. Møller] giftede sig siden med hans dydige Enke, hvis Godhed og Kjærlighed imod sin sal. Mand af alle ej noksom kan berømmes. Dette Dødsfald gik hans Fader, Hr. Brorson, overmaade til Hjærte, saa man frygtede for, at han skulde tage sig det altfor nær. Hans Herrer Brødre, Biskopperne, søgte at opmuntre ham ved deres Trøstebreve, dem han tit læste med sine Taarer, og velsignede dem for deres kjærlige Medlidenhed.

Hr. Brorson begyndte nu alt efter Haanden at blive mere og mere skrøbelig, der tilsidst faldt ud til en Galdefeber, og tog rent Overhaand, hvorved hans Kræfter efter Haanden alt mere og mere tog af, og dog alligevel vilde han ikke aftage i at arbejde. Da han nu fornå, at det ej længe med ham saa kunde vedvare, uagtet alt, hvad han derimod brugte, besluttede han først i Aaret 1756 at ville rejse til Jylland, baade for til Slutning at besøge og tage Afsked med sine inderlig elskede Brødre, Slægtninge og Venner, saavel som for at forsøge, om denne Hvile fra Arbejde og Motion og Sindsfornøjelse ej kunde virke nogen Forandring i hans Natur. Og derpaa, endskjønt han var skrøbelig, tiltraadte sin Rejse med sin Kjæreste og 4de Datter, Christiana Sophia Brorson, fra Kbhvn. Tirsdagen den 29. Juni og kom til hans Børn i Ondløse

samme Aften, hvor han forblev til den 3. ejusdem, da han fortsatte sin Rejse videre derfra til hans Søn i Pedersborg, og opholdt sig hos ham til d. 6te, da han rejste til Bonderup ved Korsør, og laa hos hans store Velynder Hr. Schwenmann. Følgende Nat d. 7. gik han over det store Belt. I Fyn indlogerede han sig hos sin Kjærestes Fætter, Hr. Cancelliraad Fogh til og ankom d. 10. til hans Søn, Postmester i Hadersleben, hvor han forblev et Par Dages Tid. Derpaa rejste han videre til Agerskov, hvor hans Brødre fra Ribe og Aalborg allerede var ankommen for at tage imod ham, med flere af hans Svogre, Børn og paarørende. Men som hans Sygdom blev alt heftigere, maatte han forlade dem og rejste ad Tønder til for at consulere den berømmelige Doctor Medicinæ Fabricius, der og søgte at skaffe ham nogen Lindring, endskjønt han vel agtede det alt for at være forgjæves. Derfra rejste han til Trøjborg til hans Fætter, Hr. Cancelliraad Claussen, hvor Biskopperne igjen med andre paarørende mødte ham efter Aftale. Saa fornøjelig nu som denne Samling var dem alle, saa var dog kun Glæden halv ved Hr. Brorsons vedholdende Svagthed, der var smertelig for dem alle. Siden besøgte de deres Søster i Randrup, hvorfra de rejste til Døstrup, hvor hans Søn, Johan Peter, var Præst, til Brøns etc., og derfra landede de tilsidst i Ribe, hvor de glædede sig med hinanden til Slutning. Sygdommen var der saa heftig tilsidst, at der var kun lidet Haab for ham at komme levende tilbage. Imidlertid besluttede han sin Hjemrejse, ihvor slet han end befandt sig. Det var ham tungt at tage Afsked, hvorved der blev mere grædt end talt, saa den forrige Glæde ved Samlingen vilde Bedrøvelsen opluge. Det afficerede og Hr. Brorson, saa meget, at han ved sin Skilsmisse formedelst Sygdom og Kjærlighed var mere død end levende; hans Hr. Broder, Biskoppen i Aalborg, fulgtes med ham til Kolding og selv vaagede over ham en Nat, da der var næsten ingen Livs- haab for Øjne. Hvorfor Biskoppen aftalte med hans

Kjæreste og Datter hans Ligfærd, ifald han skulde dø for dem paa Rejsen. Biskoppen tog her da atter Afsked med med sin kjære Broder under bitter Bedrøvelse, som den han ikke kunde vente mere her i Verden at se og tale, og hver rejste da derpaa videre sin Vej. Det syntes at blive noget bedre igjen med Hr. Brorson, da han var bleven løsreven fra sine mageløs kjærlige Brødre. Fra Søndag den 8. Aug. til Tirsdag den 10. maatte han ligge paa det store Bælt af Mangel paa Vind, og endelig samme Dag Kl. 3 Eftermiddag landede paa Bonderup, hvor hans Børn fra Onsløse, Pedersborg, og de fra Hillerslev, som imidlertid her til Sjælland vare ankomne for at besøge og tale ham til Slutning. Han saa' ud, da han kom ind af Vognen, som den der var død, og sig selv aldeles ulig, og som han var meget mat af Rejsen, begjærede han at komme til Sengs, da hans Ben vare blevne noget opsvulmede paa Vandet, der siden fordelte sig ved Varmen, saa han paany blev noget oplivet; derpaa lod han sine Børn og Venner forsamle og forlangte, at der maatte holdes Bedestund, der og strax skete, hvortil han ordinerede Salmerne. Da man beklagede ham, at han saa længe maatte ligge paa Søen, svarede han: ja, det kunde jeg let finde mig i, thi det gjorde vor Herre, og alt, hvad han gjør, er vel. I hvor slet han var, saa var han dog i Sindet munter og venlig efter Sædvane i hans Ord og Væsen, søgte at skjule sin Nød, det meste han kunde, for ej at bedrøve nogen. D. 12. Aug. rejste han til sin Svoger, Hr. Justitsraad Fogh paa Krogerup, og derfra den 14. til Pedersborg, hvor han opholdt sig til d. 18., da han, endskjønt han var meget slet, rejste til Kbhvn., og havde i Følge med sig hans Børn fra Hillerslev. Siden maatte alle de andre her i Landet love ham at komme efter, der og skete i September Maaned, saa han talte og tog Afsked med hans ganske vidtløftige Familie i det sidste Aar, han levede, der og er noget ret remarquable. Han talte selv ofte derom og ansaa det som en stor Guds

Velgjerning; sagde: vor Herre har nok noget i Sinde med mig, det er dog noget forunderligt, jeg i Aar har oplevet, jeg har talt og set alle mine i Holsten, Jylland og Sjælland; o! hvad er det mig en Fornøjelse at tænke paa. Mine rare Brødre, de certerede med hinanden om, hvem af dem der kunde være mest kjærlig imod mig, de Stakler, min Svaghed tager de dem saa nær; mon Gud vil, vi tiere maa samles? det sker dog vel neppe. Ved hvilke Ord Taarerne nedtrillede ham paa Kinderne, sammenfoldede sine Hænder og gav sig til at bede sagte ved sig selv; siden sagde han: Hvad vil der blive en Glæde i Himlen, naar vi der evig samles, som han for Graad havde tungt ved at udføre. Hans Sind var altid i Evigheden, altid henvendt til Gud, altid bad og sukkede han til Gud, hvor han gik og stod, saa al hans Higen og Figen var kun hjemad til sit himmelske Fædreneland. Engang rejste han ned til en af Kirkeværgerne og forlangte at vide Fortegnelse paa de vacante Begravelser i Nicolai Kirke. Han sagde: naar man skal flytte, maa man være betænkt paa et nyt Hus og andre Værelser; jeg er af dem, der skal flytte herfra snart, og jeg vil gjerne vide, hvor mit Logement skal være. Sagen er den, jeg og mine sal. Hustruer vil staa i én Grav og derfor behøves et fuldkommen Gravsted. Der blev svaret: vi vil ej miste Dem, De kan endnu leve længere, derom vil vi ikke snakke; imidlertid kom der andet i Snak, og det forblev og derved. D. 23. Sept. forlod hans Børn ham og rejste hver til sit, hvilke han og ej saa' mere. Han fulgte dem til Vogns med sine Taarer og kunde intet tale for Graad, men slog alene af dem med Haanden og dermed sagde dem det sidste Farvel! Gud beviste ham endnu i dette Aars Slutning 2 Prøver af sin besynderlige Forsorg for hans Børn, i det at Kongen d. 5. November vocerede hans 6te Søn, Nicolai Brorson, der var Catechet ved St. Nicolai Kirke, til at være Sognepræst ved Branderup Menighed i Nørre-Rangstrup Herred under Riber Stift, og derpaa d. 9. Dec. beskikkede hans

7de og sidste Søn, Christian Gottlieb Brorson, til Catechet i hans Broders Vacance, der var ham en besynderlig Glæde.

(Som ovenfor er berørt, døde N. Brorson d. 30. Marts 1757. Hans sidste Hustru, Anna Fogh, der overlevede ham, døde d. 3. August 1764 i sit 71de Aar¹).

Tillæg.

I det Haandskrift, som her er benyttet, findes ogsaa en lille Samling af originale Breve og andre Stykker vedrørende N. Brorson, nemlig:

1.

Et latinsk Bindebrev, skrevet til ham i Anledning af hans Navnedag d. 6. Decbr. 1616 af hans Brødre, Broder og Hans Adolf Brorson. I dette Bindebrev alluderes ogsaa til, at N. Br. nys var bleven bundet ved tvende Baand, 1. til en Menighed (idet han var bleven Præst i Bedsted samme Aar), 2. til en Hustru²).

2.

Missionskollegiet til Hr. Nic. Brorson.

Wohlerwürdiger und Wohlgelahrter Herr Pastor!

Ew. Wohlerwürden geehrtes Schreiben vom 2ten hujus haben wir wohl erhalten. Ersehen daraus Dero wohl-

¹) Hdskr. Notits i Kall Rasmussens Exempl. af Worms Lexicon.

²) Nic. Brorson havde 24. Sept. 1716 ægtet Anne Christine Bruhn, Datter af Præsten Christian Bruhn i Løgumkloster. Hun døde 7. Juni 1721, efter at have født ham 4 Børn. Derpaa ægtede han 6. Okt. 1722 den ovenfor saa udførlig omtalte Barbara Agnete Hansen, Datter af Præsten Johannes Hansen i Humtrup (i Tønder Provsti) og Hustru Catharina Steenbek. Hun blev Moder til 12 Børn.

gemyntes Erbieten Uns in der anbefohlenen Absicht auf die Ausbreitung des Reichs Jesu Christi zu assistiren mit einer Arbeit, dergleichen allerdings in der Dänischen Sprache noch mangelt; und davon wir schon längst gewünschet dem Lande etwas wohlausgearbeitetes, nicht zu weitläufig doch zulängliches, mittheilen zu können. Wollen derhalben Ew. Wohlerwürden etwa über die ersten beiden Capitel Matthæi, über das 7de, 8te und 9te Cap. der Epistel an die Römer und die drey ersten Cap. der Offenbahrung St. Johannis Dero Elaboration, wie Sie meynen dass sie dem Drucke könnte übergeben werden, einsenden, so wird unter andern auch die Grösse des Buchs daraus zu ersehen seyn; Und wir werden nicht ermangeln Ew. WEw. unsere Meynung darüber zu communiciren. Welches in geneigter Antwort wir Ew. Wohlerwürden freundlich haben melden wollen. Verharren

Ew. Wohlerwürden dienstwilligste

J. G. Holsten.

J. W. Schröder. J. Steenbuch.

Copenhagen d. 12. Octobr. 1726.

3.

Biskop Thura i Ribe til Hr. Nic. Brorson.

Vir Religiosissime

Amice et Frater in Ch. J. Dilectissime.

Omendskiønt Jeg ikke længe efter Paaske, dersom Gud giver Liv og Sundhed, formoder at komme ud i Sønden, troor Jeg dog, Jeg kommer til med Forset at unddrage mig at blive seedt af de 3de mine Elskelige Brødre og Broorsønner, Jeg som veed mig skyldig i at have begaaed imod dem det upriseligste stække, der optænkes kunde, med at paaføre dem midt i deres største Foor-trang et par graadige og slunkne Beester, at staa som Snyltegiester og æde fra deres eget Fæmon. Jeg sender nu nærværende Person at afhendte dennem og takker millioner gange for hvert straa,

de paa hvert et sted har nødt, og ydermeere erkiender mig høiest skyldig til at udviise imod de kiære gemøtter (der har i saa dyyr en tiid holded samme mine Hopper i Live) ald dend Beredvillighed og Tiæneste, der nogensinde kand blive i min evne, Jeg, som med at tilønske Ed. Velærværdighed, samt Ædle Kiæreste og yndelige Børn ald Lyksalighed og Velsignelse fra Himmelen, og at tilmelde Dem min Kones og min ærb. Respect og kierligst Helsen, forbliver til Døden

Eders Velærværdigheds

Tienstberedskyld. T. og Br. i Herren

L. Thura.

Ribe d. 2. Apr. 1727.

Udskrift: Velærværd. og meget Vellærde Hr. Nicolai Broorson, Sogne Præst for Bedsted Meenighed, dette venligen.
Beedsted.

4.

Extract af et Brev fra Etatsraad Schrøder i Kjøbenhavn (1734?).

Wie Hr. D. Koch dem Hr. Brodersen verbieten können Betstunden in seinem Hause zu halten, sehe ich nicht. Wer die Freyheit hat öffentlich zu lehren, dem ist es meinem Bedüncken nach auch in seinem Hause, zumahlen mit den Seinigen und denen ihme anvertrauten Zuhörern, zu thun vergönnet. Der Herr erbarme sich doch seiner Heerde, und wehre denen, die sich unterfangen das gute zu hindern.

5.

Grev Zinzendorff til Hr. Nic. Brorson.

Geliebter Bruder im Herrn.

So schwartz ich in Dennemarck bin, so unterstehe ich mich doch, an Sie zu schreiben, weil ich von Ihnen höre, das Sie ein gesegneter des Herrn sind. Ich habe von dem Herrn Prof. Reuss in iahren und tagen keine antwort auf etliche wichtige Dinge erhalten, daher ich Sie ersuche, Sich

etwa in Liebe darum an zu nehmen. 1° ist dem H. Baron Söhlenthal ein gross Paquet 1735 von mir gelassen. . . . , worunter unentbehrliche schrifften sind. 2do ist die Grönländische Sache nothwendig auf einen Fuss zu setzen, und leider weg es kan ich keine Resolution bekommen.

Ich sähe gern, dass alle diese obige Schrifften directe nach Berlin an mich übersannt würden, und was nicht mehr vorhanden mir nur gemeldet würde. 2) dass beigesante Schrift bei dem Missions-Collegio erwogen und mir einige Notiz darauff gegeben würde.

Ich befinde mich izt auf eine Zeit lang hier, und predige den Heiland hohen und niederen in Schmach und Freiheit. Mein Lintrup, mein gesegneter Br(uder), grüst hertzlich, und ich bin

Ihr treuer

Zinzendorff.

Berlin am 18. Febr. 1738.

Fällt was vor, da mein Bruder gern wüste, ob ich so oder so wäre, dächte, thäte, und es dächtete ihm Fragens werth, so solte er nie auf antwort warten dürffen, und die antwort soll einfältig und wahr seyn.

Udskrift: A Monsieur, Monsieur Nicolas Broersen, Predicateur de la Cour à Fridericsbourg.

6.

Kongebrev til Prof. Chr. Langemach Leth og Hr. Nic. Brorson.

Christian den Siette (osv.). Vor Naade tilforn. Da vi under 19de Maji indeværende Aar udi Anledning at imellem Præsterne paa Vort Land Amager, Jørgen Røbel og Christen Jensen, paa den eene og Skoleholderen paa Dragøe ved bemelte Amager, navnlig Rasmus Brun, paa den anden Side, var forefalden nogen Tvistighed angaaende at fornevnte Præster skal have villet removere Skoleholderen fra sit Embede, allernaadigst befalede, at I hafde for Eder at fremkalde bemelte Rasmus Brun og hannem udi begge Præsters

overværelse om hans forhold udi Lærdom og underviisning at examinere, med viidere samme Vores allernaadigste Befalings Tilhold; Og for Os nu allerunderdanigst er bleven andraget, at forskrevne imellem berørte Parter sig rejste Tvist og Dispute ved mindelig Foreening imellem dennem er bleven bielagt og endelig afgiort. Thi er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at den Eder i berørte maade anbefalede Commission og undersøgning hermed skal være ophævet. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Friderichsborg den 1. Septemb. 1741.

Under vor Kongelig Haand og Signet.

Christian R.

Udskrift: Os Elskelige Ædle og Velærværdig Christian Langemach Leth, Professor Theologiæ Extraordinarius saa og Professor Catecheseos ved Universitetet samt Sognepræst til Trinitatis Kirke i Vor Kongelig Residenz Stad Kiøbenhavn, og Ædle og Høylærde Nicolai Brodersen, Sognepræst ved St. Nicolai Kirke i bemelte Kiøbenhavn.

7.

Generalsuperintendent Reuss til Hr. Nic. Brorson.

Hoch-Ehrwürdiger und Hochgehrter

höchstgehrter Hr. Pastor!

In Jesu theurer und hochgeschätzter Bruder!

Es ist mir allemal eine süsse Erquickung, so oft ich an Ewer Hoch-Ehrwürden gedencke, und ein ausnehmendes Vergnügen, wenn ich einige Zeilen von Ihrer lieben Hand empfangе. Ihre Liebe ist mir kostbar, und wenn ich noch wie zuvor dann und wann ein Stündlein in Ihren so herzlich- und erquicklichen Umgang zubringen könnte, würde es mir manche saure Arbeit versüssen und manche Beschwierlichkeit erleichtern. Indessen sind und bleiben wir

einander vor dem Thron der Gnade nahe, und unser Bund steht ewig fest, unserm gecreuzigten Erlöser treulich zu dienen: genug! dass wir einmal in seinem Reich ewig bey einander seyn und einer unveränderlichen Freude und Seligkeit geniessen werden. Wie empfindlich Ihnen der Hingang Ihrer theuren Gehülffen müsse gewesen seyn, kan mir mein eigen Herz wohl sagen; ich weiss aber auch, dass Ihr Glaube der Sieg ist. der auch in solchen Trübsalen überwindet, und dass der ewig- und unendlich treue Gott seinen redlichen Knechten es an keinem nöthigen Trost manglen lässt. Sie haben ja auch schon Proben genug, dass Er Ihr und ihrer Kinder Gott ist. Er wird also das, was Sie durch den Tod der Seligen verlohren, auf allerley weisse Ihnen und den lieben Ihrigen mit überschwenglicher Gnade ersetzen. Er setze Ihr Hauss ferner zum Seegen, und erfülle besonders Ihren werthesten Herrn Sohn, den geliebten Johannes, zu dessen erwünchter Beförderung ich von Herzen gratulire, mit allen nöthigen Gnaden-Gaben, das Evangelium mit grosser Krafft zu verkündigen, und viele Seelen zu gewinnen. Er mache alle Ihre liebe Söhne zu recht geseegneten Werckzeugen der Gnade, damit Ihre Freude vollkommen werde! Was Sie mir liebebreichst anbefehlen, das bin ich dem Seligen Herrn Consistorial-Rath Tychsen, und seinem liebwerthesten Hauss, vollkommen schuldig. Und ich werde gewiss nicht ermanglen, zum soulagement der theuren Frau Consistorial-Räthin alles, was in meinem geringen Vermögen stehet, mit dem grösten Vergnügen beyzutragen. Das meiste aber und beste werden Sie selbst und Hr. Bluhme darzu contribuiren können. Es ist ja wohl höchstschmerzlich, wenn so ein treuer Arbeiter nach dem andren von uns genommen wird. Gott schenke den wenigen recht treuen Knechten desto mehr Krafft, und lasse uns einmal alle seliglich vollendet werden! Herr Jensen in Asminderød wäre freilich auch in meinen Gedancken der bequemste in des seligen Hr. Tychsens stelle zu treten. Weil er aber wohl um ein Haar hundert Rthl. zurückdienen würde, so weiss ich nicht, ob man es ihm wohl zumuthen oder ihn in Vor-

schlag bringen dürfte¹⁾. Vor dissmal aber ist ohne dem nichts weiter in dieser Sache zu thun. Sie hat ihren Gang, der nicht zu ändern. Was ich desswegen an den Herrn Bluhme mit mehrerem geschrieben, wird er gerne communiciren. Gott lencke nach seiner unumschränckten Weissheit und Güte auch hierin alles zum Besten! Gott Sorge auch in Gnaden vor die liebe Universitæt²⁾, nachdem nun auch Hr. D. Wöldike in seine Ruhe eingegangen.

Meine liebe Frau empfehlet Sich nebst mir, unter herzlichster Anwünschung alles erwünschten geistlichen und leiblichen Wohlseyns, Dero fernerm liebreichstem Angedencken; und ich verharre lebenslang mit der grösten Hochachtung und aufrichtigsten Liebe

Ewer Hoch-Ehrwürden

Treuergebenster Diener

J. F. Reuss.

Rendsburg d. 6ten Oct. 1750.

¹⁾ Hr. Christian Jensen, tidligere res. Kapellan i Frederiksborg og siden 1743 Sognepræst i Asminderød, var født i Bedsted i Slesvig 1710 og skyldte vistnok væsentlig Nic. Brorson sin aandelige Udvikling og Forfremmelse. Han var Morfaders Fader til Biskop Brammer, som mente, at han fra Oldefaderen havde arvet sin lille Statur. Hr. Chr. Jensen var nemlig saa lille, at han ved kgl. Reskript fritoges for at benytte den sædvanlige Messe-dragt (se Brammers Ungdomsliv, S. 2). Rimeligvis har Brammer arvet mere fra ham end den ydre Skikkelse. Et ret interessant Bidrag til hans Historie indeholdes i en Erklæring afgiven den 24de Oktober 1742 af Amtmand Gram og Hofprædikant Joh. Barthol. Bluhme angaaende forskjellige Klageposter, der vare fremførte over N. Brorsons Eftermand, Sognepræsten Peder Wedel [ogsaa en Nordslesviger, født i Døstrup] i Frederiksborg og Kapellanen Chr. Jensen smst. Af Erklæringen synes at fremgaa, at det var Præsternes kirkelige (pietistiske) Nidkjærhed, der havde vakt Modstand imod dem og fremkaldt Klagerne. (Orig. i Geh.-Ark., Danske Saml. 602 c.),

²⁾ Indtil 1749, da Dr. J. F. Reuss blev General-Superintendent i Slesvig og Holsten, havde han været Professor i Theologien ved Københavns Universitet.

Unum rogo: ne titulis posthac amori quid deroges fraterno. Verba honoris respondeant ei, quæ per Christum inter nos est, amicitia!

8.

N. Brorsons egenhændige Fortegnelse (paa Dansk) over Aktstykkerne i hans Strid med Provst Christian Gottlieb Koch i Aabenraa 1729 og 1734, tilligemed et ligeledes egenhændigt (tydsk) Udkast, dat. 27. Marts 1752, til en Fortale til en med Anmærkninger forsynet Udgave af Aktstykkerne i denne Kontrovers, hvilket Udkast dog er forskjelligt fra den Indledning, hvormed Udgaven af N. Brorsons „Abgenöhtigte Anmerkungen“ etc. i Lorcks Beyträge zu der neuesten Kirchengeschichte, I og II, er forsynet. Begyndelsen til den førstnævnte Fortale eller „Vorerrinnerung an d. gott- und wahrheitliebenden Leser“ lyder:

Nachfolgende Brieffschafften hätte ich nun schwerlich dem Druck übergeben wollen, da die controvertirte Sache schon in 18 Jahren ist aussgemacht und gantz stille gewesen; beyde meine damahlige Superiores, welche, obschon von ungleicher Meinung, grosse Männer in der Kirche Gottes gewesen, sind in die Ewigkeit eingegangen, und wer weiss wie nahe mir mein Ende? etc. nicht zu gedencken, dass vielleicht wenige von meinen vorigen Zuhörern in Beedstede nun im Leben sind, nach dem ich seit 1736 als Prediger in Friederichsburg und Copenhagen gestanden.
